

*Хиляда
и една
нощ*

*Хиляда и една нощ –
староарабски приказки*

الف ليلة وليلة

© Киряк Цонев, Славян Русчуклиев, превод 2004, 2011 г.

© Явора Паунов, корица, 2008 г.

© Книгоиздателска къща „Труд“, 2011 г.

ISBN 978-954-398-163-2

Хиляда и една НОЩ

Превод от арабски
Киряк Цонев

Славян Русчуклиев

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **trypd**, 2011

„Хиляда и една нощ“ и зората на Арабско-ислямското просвещение

Никой литератор и критик до наши дни не е успял да даде точен отговор на въпроса, към кой жанр от литературата принадлежи „1001 нощ“. Наричат тази книга просто... „1001 нощ“...

Проза, поезия, епос, лирика, фолклор, религия, история, география, астрология, бит, авантюри, фантазия. В никакъв случай не може да се каже – всичко, нито – от всичко по малко. Тази неповторима книга е просто всичко това, взето заедно, но и нещо повече, нещо, което обединява и надвисява всички тези определения, което остава неуловимо, невидимо, но се запомня трайно и завинаги. Всеки специалист в която и да е от тези области ще претендира, че тези ненадминати по своята мъдрост и хумор, сложност и простота разкази и разказчета, поеми и стихчета, научни трактати и битови сценки, кратки сентенции и дълги научни разсъждения и обяснения, дълбоко морални и още по-дълбоко еротични, с различна дължина – от няколко реда до няколкостотин страници – са именно от неговата област, и всеки друг убедително ще докаже, че другият греши. И всеки ще си има своя истина – така както я има всеки от няколкостотинте герои на „1001 нощ“, всеки с име, което крие в превода си свой вътрешен смисъл.

Онова, което българинът познаваше от тази книга, до неотдавна не бе малко, но то бе насочено предимно към малкия читател, който търси именно увлекателния разказ, приказката. А „1001 нощ“ в нейния автентичен вид не е приказка. Тя е кни-

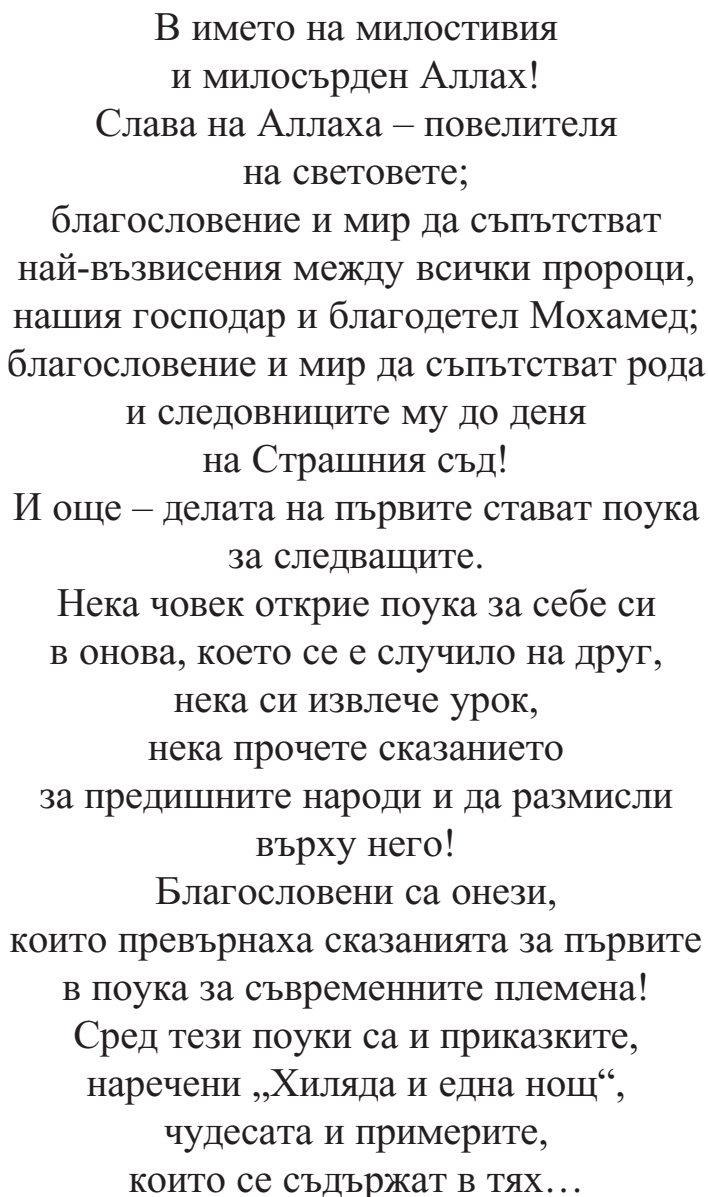
га за възрастни, за хора, търсещи мъдрост или изгубили мъдрост, търсещи облекчение от ежедневието, но и готови да товарят върху разсъдъка си нови мисли и разсъждения върху живота.

Създадена преди векове, „1001 нощ“ е книга и за съвременността с нейните противоречия, мъдри, смешни, умни и глупави герои от всички слоеве на обществото – от властимащите до най-глупавите мъдречи, и тя показва, че мътилката на обществото винаги изплува отгоре, че тя се вижда, но че твърде малко са готови да поемат риска в опит да я пречистят. Чрез приказката онези неизвестни разказвачи край бедуинския огън са търсили истината за себе си и за хората около себе си, истината, която не се влияе от ежедневието и скучния бит, която раздава без компенсация и жалост себе си, за да станат хората по-мъдри и по-добри.

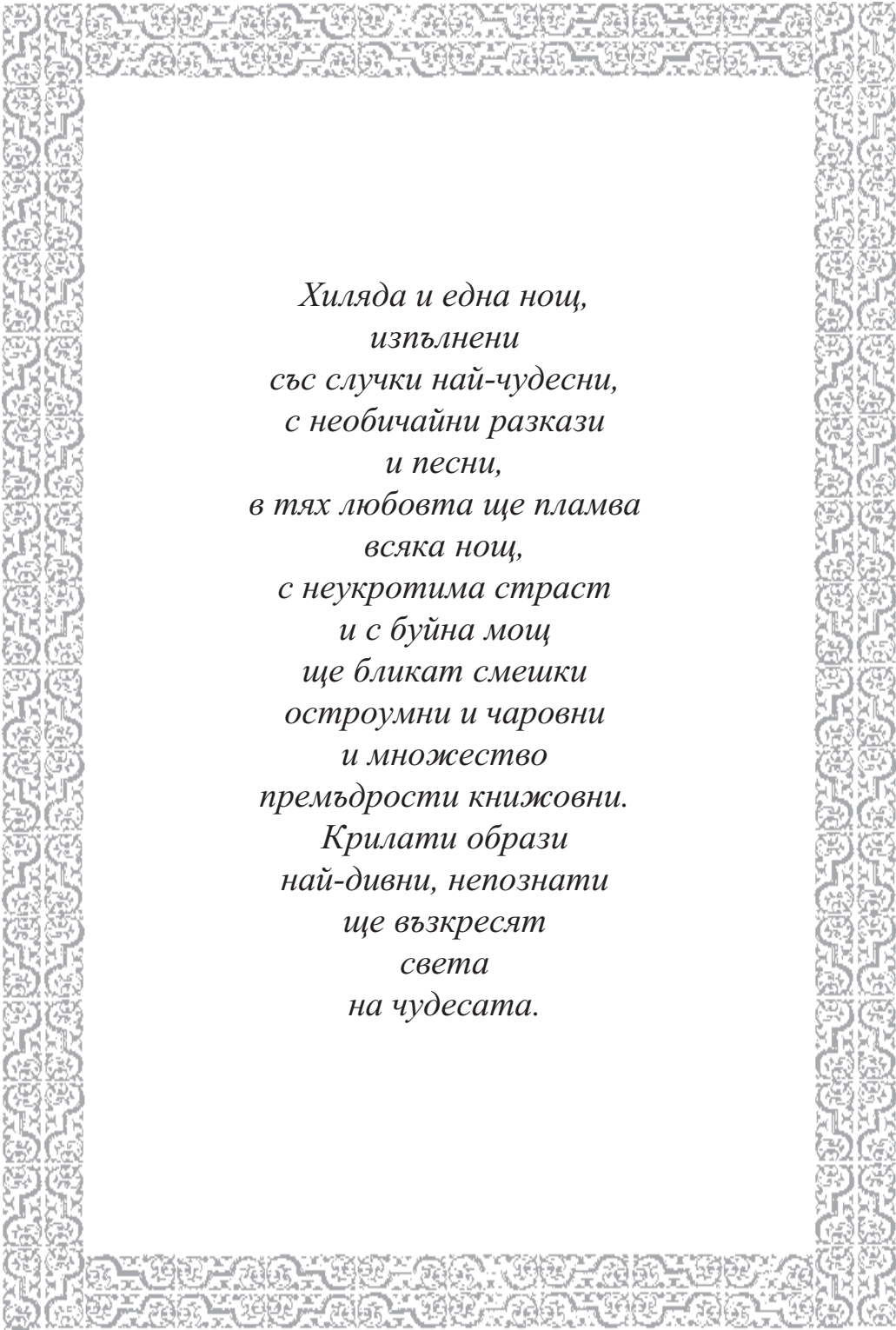
Точно това видях, когато се срещнах за пръв път с тази книга. Точно това се опитах да предам, когато в течение на повече от десетилетие и половина я превеждах. Точно това мечтаех, когато в течение на цяло десетилетие търсех онзи смел редактор, който би поел риска да издаде това море от мисли, в което при повече безразсъдство човек би могъл да се удави, където и фантазията е една огромна истина. И бях убеден, че съм изучил арабския, този толкова мелодичен език, именно за да предам на българина истинската същност на „1001 нощ“.

Дано да съм успял!

Киряк Цонев

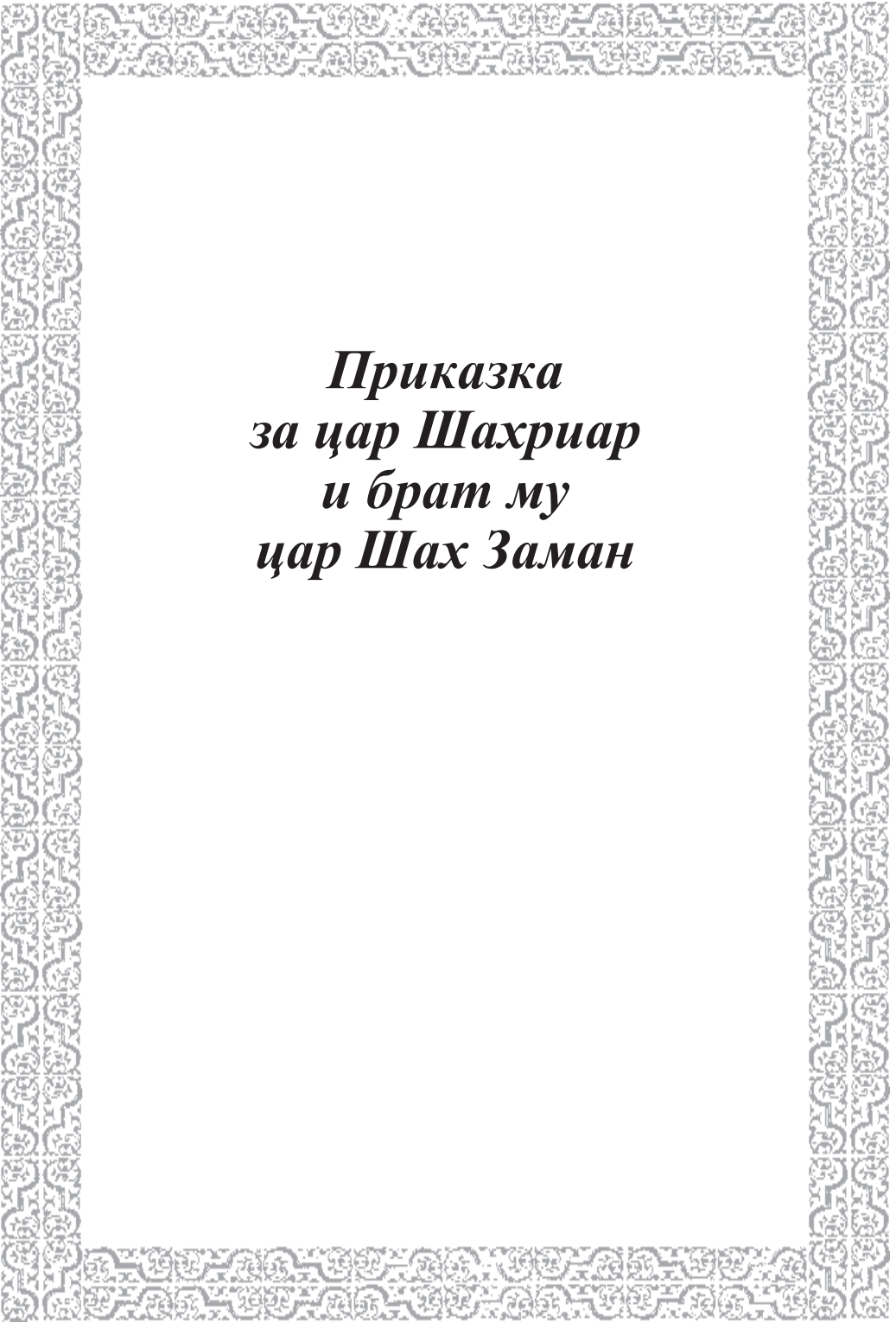
В името на милостивия
и милосърден Аллах!
Слава на Аллаха – повелителя
на световете;
благословение и мир да съпътстват
най-възвисения между всички пророци,
нашия господар и благодетел Мохамед;
благословение и мир да съпътстват рода
и следовниците му до деня
на Страшния съд!
И още – делата на първите стават поука
за следващите.
Нека човек открие поука за себе си
в онова, което се е случило на друг,
нека си извлече урок,
нека прочете сказанието
за предишните народи и да размисли
върху него!
Благословени са онези,
които превърнаха сказанията за първите
в поука за съвременните племена!
Сред тези поуки са и приказките,
наречени „Хиляда и една нощ“,
чудесата и примерите,
които се съдържат в тях...

*Хиляда и една нощ,
изпълнени
със случки най-чудесни,
с необичайни разкази
и песни,
в тях любовта ще пламва
всяка нощ,
с неукротима страст
и с буйна мощ
ще бликат смешки
остроумни и чаровни
и множество
премъдрости книжовни.
Крилати образи
най-дивни, непознати
ще възкресят
света
на чудесата.*

الف ليلة وليلة

*Хиляда
и една
нощ*

*Приказка
за цар Шахриар
и брат му
цар Шах Заман*

Разказват – пък само Аллах знае дали е било така, – че много, много отдавна, в незапомнени времена чак към Индия и Китай в някаква страна живял цар от рода Сасан¹. Имал той воини и приближени, слуги и свита, имал и двама синове – юнаци, но големият бил по юнак. Наследил страната и управлявал справедливо племената. Обикнал го народът по неговите земи, из неговия край. Той се казвал цар Шахриар. Малкият му брат се казвал Шах Заман и бил владетел на персийския град Самарканд. Цели двайсет години спокойно си течал животът, всеки управлявал справедливо и поданиците живеели радостно и доволно.

Живели, що живели така, но ето че големият брат се затъжил за малкия и наредил на везира си да замине при него и да го доведе. Везирът пристигнал по живо, по здраво, явил се при брата, предал му поздравите и вестта, че брат му, царят, много иска да се видят. Братът приел покорно повелята, пригответил се, натоварил шатрите на камили и мулета, събрал слуги и свита, назначил везира си за управител, докато отсъства, и потеглил към земите на брат си.

Не щеш ли, в полунощ той се сетил, че бил забравил нещо. Върнал се в двореца и що да види: жена му се прегръща в постелята с един от робите му. Причерняло му пред очите, измъкнал меч си, замахнал и погубил и двамата в постелята. Начаса се върнал при кервана. Вървял, що вървял и стигнал до града на брат си.

Зарадвал се големият брат, излязъл да го посрещне, седнали да си поговорят. А Шах Заман се сетил какво била сторила жена му, и голяма мъка го налегнала – посърнало лицето му, изнурило се тялото му. Забелязал брат му това, но не го разпитал за причината.

– Я ела с мен на лов, пък дано ти се отпусне сърцето! – рекъл му той.

Шах Заман отказал и братът отишъл сам на лов.

В царския дворец имало прозорци, които гледали към градината. Надзърнал Шах Заман към нея и що да види: вратата на двореца се отворила, излезли двайсет наложници и двайсет роби, а братовата му жена пристъпвала сред тях, чудна красавица. Стигнали до фонтана, съблекли се, насядали една до друга. Жената на царя викнала:

– Ей, Масуд!

Пристъпил към нея черен роб, прегърнали се двамата и започнали да се любят. Робите и наложниците направили същото. И така – до разсъмване! Гледал ги братът на царя и си рекъл: „За бога, това е по-лошо и от моето!“ Стопили му се мъките и се отдал на ядене и пиене.

Върнал се цар Шахриар от път, изгледал брат си цар Шах Заман – бил дошъл на себе си, лицето му се зачервило, вече се хранел с желание, а преди това почти нищо не хапвал! Зачудил се какво ли се е случило, и рекъл:

– Гледах те, брате, посърнало беше лицето ти, а сега цветът му се е възвърнал! Я ми кажи какво ти е!

– Защо се бе променил цветът ми – ще ти кажа, но не настоявай да ти казвам защо се е възвърнал! – отговорил Шах Заман.

– Първо кажи да чуя защо беше посърнал, защо беше отслабнал!

Шах Заман разказал какво му се било случило, и свършил с думите:

– Само не ме карай сега да ти разказвам защо се възвърна цветът ми!

– Заклевам те в Аллаха, трябва да ми разкажеш защо се възвърна цветът ти! – възкликнал братът.

¹По-важните исторически и географски названия, имена, титли, непознати думи и специфични термини са обяснени по азбучен ред в края на книгата – бел. прев.

Тогава Шах Заман му разказал всичко.

– Искам да го видя с очите си! – рекъл Шахриар.

– Престори се, че отиваш на лов, но се скрий при мен и ще го видиш!

Царят наредил да се приготвят за път. Изпънали шатрите извън града. Седнал той в шатрата си и рекъл на слугата си:

– Никои да не влиза при мен!

Преоблякъл се и скрито се промъкнал в двореца при брат си. Седнали пред прозореца, който гледал към градината. Ето че наложниците и робите заедно с господарката си излезли там и чак до привечер правили точно така, както бил разказал братът. Цар Шахриар изгубил ума и дума и казал на Шах Заман:

– Да се махаме от тук! Не ни трябва царство, докато не видим дали на някой друг му се е случвало такова нещо! По-добре е да умрем, отколкото да живеем такъв живот!

Двамата излезли през тайна врата на двореца. Вървели, що вървели, дни и нощи, докато стигнали до морето. Седнали да си починат под едно дърво наред поляна. Утолили жаждата си със сладка изворна вода. Не минало много време и ето че морето се развълнувало, от него до небесата се издигнал черен стълб, който се плъзнал към същата поляна. Изплашили се двамата братя, покатерили се на върха на високото дърво и се заозъртали какво ще стане. И ето че се появил един джин¹ – снагата му висока, плещите му широки, главата му огромна, а върху темето му – сандък. Излязъл той при дървото, седнал под него, отворил сандъка, измъкнал от него кутия, отворил и нея и от там се появила чудна хубавица, сякаш слънце след зорница, както е казал поетът:

*Изгря тя от мрака – денят сякаш грейна,
в лицето ѝ нежно просветна зората,
изплува от блясъка слънцето светло,
което изгрява, щом зайде луната.
Пред нея се смъртните хора прекланят,
щом зърнат я – става животът по-светъл,
но блесне ли взорът ѝ с мъгливи страшни,
потичат сълзи – и плющят дъждовете...*

Огледал я джинът и рекъл:

– О, господарке на целомъдрието, иска ми се да пося!

Положил главата си върху коленете ѝ и заспал. Вдигнала тя поглед към върха на дървото и зърнала горе двамата царе. Отместила главата на джина от коленете си, положила я на земята и им дала знак да слязат и да не се боят от ифрита.

– Страхуваме се да не се събуди великанът! – възкликнали те.

– За бога, веднага слезте, иначе ще го събудя, ще ви види и ще ви погуби с най-жестока смърт! – изплашили се двамата и слезли от дървото. А тя им се наместила и rekла: – Хайде сега, натъкмявайте го, ама силно да бъде, че ще събудя ифрита!

– Братко, прави каквото ти повелява! – казал изплашено цар Шахриар на брат си.

– Не искам да те преварвам! – отговорил му той.

Запобутвали се кой пръв да почне, а тя викнала:

– Абе вие какво си намигате? Хайде, почвайте или ще разбудя ифрита! – направили те каквото им наредила, а щом свършили, тя измъкнала от джоба си кесия, извадила от нея връв с навързани петстотин и седемдесет пръстена и запитала: – Знаете ли какво е това?

– Не знаем!

– Всички стопани на тези пръстени правиха с мен същото и сложиха рога на великана, защото неговият рог не си гледа работата! Я ми дайте и вие по един пръстен! – дали ѝ те два пръстена от ръцете си, а тя заразказвала: – Този ифрит ме отвлече в сватбената ми нощ, сложи ме в кутия, скри кутията в сандък, заключи сандъка със седем катинара и го спусна в дълбините на морето голямо, от вълни разплюляно. Но да се знае: щом жена поиска нещо, нищо не може да я спре! Или както е казано в стиховете:

*Не доверявай на жените, не вярвай в техните обети!
Любов, омраза – всичко крият
в цепката между нозете!*

*Те се преструват, вероломство покриват
с блякави одежди.*

*Заради тяхното коварство Адам напусна
рая светъл...*

Двамата безкрайно се учудили и си рекли:

– Щом и на този великан се е случило такова нещо, можем да сме спокойни! Нашето не може дори да се сравни с неговото!

¹Джин (коран., фолкл.) – дух. Наричан още ифрит, марид, гул и др. В ислямската традиция се допуска съществуването на свят, паралелен на нашия – на „долната“ земя, изпълнен с джинове, които живеят в условия и прави, подобни на човешките. Те са добри и лоши, мъже и жени, мюсюлмани и неправоверни, имат свои царе, водят помежду си войни и т.н. – бел. прев.

Оставили я и се върнали в градовете си. Цар Шахриар отсякъл главата и на жена си, и на наложниците, и на робите. Оттогава намразил всички жени. Наредил всяка вечер да му довеждат по една девица и още същата нощ, след като отнемел моминството ѝ, я убивал. Това продължило три години. Разтревожили се хората, забягнали с дъщерите си и в царството не останала нито една мома за женене.

Веднъж, както обикновено царят заповядал на везира си да му доведе мома. Излязъл везирът, търсил, търсил и не намерил. Върнал се у дома ядосан, печален и изплашен, че царят ще му отнеме живота.

Имал везирът две дъщери – хубави, обаятелни, със снаги кръшни, стройни, привлекателни. Голямата се казвала Шахразад¹, а малката – Дуниязд. Голямата била чела много книги – истории и жития на предишни владетели, събития за древни народи. Тя рекла на баща си:

– Виждам, че си тъжен, измъчваш се. В такива случаи някои хора казват в стихове:

*Кажу на онзи, който страда,
че мъката не продължава.
Тъй както радостта топи се,
така и мъката изтпява...*

Везирът ѝ разказал от начало до край какво му се било случило при царя.

– Заклевам те в Аллаха, татко, омъжи ме за царя! – рекла тя. – Аз или ще остана жива, или ще се принеса в жертва и ще избявам мюсюлманските моми от него!

– Боя се, дъще – отвърнал везирът, – да не би и с теб да се случи онова, което се е случило заради едно магаре и един вол на техния стопанин.

– А какво се е случило с тях, татко? – запитала тя.

Тогава везирът заразказвал:

Приказка за магарето, вола и земевладелеца

Да знаеш, дъще, че някога живял търговец. Имал много пари и добитък, имал жена и деца. Всевишният Аллах му дал дарбата да разбира езика на животните и птиците. Този търговец имал къща на село. В обора му живеели магаре и вол. Всеки път, когато волът минавал край яслата на магарето, виждал все едно и също:

всичко почистено и подметено, за ядене – пресят ечемик и ситно смяна слама, а магарето си лежи и си почива. От време на време стопанинът го възсядал по някаква работа, но после всичко си продължавало все така. Веднъж търговецът дочул как волът говори на магарето:

– Добре си ти! Аз съм все изморен, а ти си почиваш, ядеш пресят ечемик, почистват ти, стопанинът рядко те язди. А пък аз – все на оран, на оран!

– Щом излезеш на къра и ти сложат ярема на врата, лягай и не ставай, даже и да те бият! – посъветвало го магарето. – И да те вдигнат на крака, пак падни! Върнат ли те у дома, и бакла да ти слагат, не яж, прави се на болен! Два-три дни не яж и не пий и умората ти ще мине!

Чул търговецът тези думи. Ратаят донесъл сено, но волът почти не хапнал. А когато сутринта запрегнали ралото, оказало се, че е болен. Ратаят съобщил на стопанина, а той му рекъл:

– Я вземи магарето, нека то оре цял ден вместо вола!

Когато привечер магарето се върнало, волът му благодарил – нали си бил починал през деня. То не отговорило, но много съжалявало.

На втория ден ратаят пак го повел и го накарал да оре до вечерта. То едва се довялякло, шията му била претъркана, било ужасно изпосталяло. Волът му благодарил, а то си рекло: „Абе хубаво си почиваш – що ми трябваше да се бъркам, където не ми е работа!“ А на глас отвърнало:

– Знаеш, че ти давам добри съвети. Ама чух нашия стопанин да казва: „Ако волът и утре не се вдигне, прати го на месаря! Да го заколи, поне кожата му да вземем!“ Боя се за теб!

– От утре се хващам на работа! – възкликнал волът.

На сутринта търговецът наминал с жена си към обора. Дошъл ратаят и повел вола навън. Щом видял стопанина си, волът размахал опашка, шумно се изпръккал и даже почнал да подтичва. Търговецът чак се претърколил от смях.

– Защо се смееш? – запитала жена му.

– Видях и чух нещо, но ако ти го кажа, Аллах ще ме накаже! – отговорил той.

– Трябва да ми кажеш защо се смееше, пък ако ще и да умреш! – настояла тя.

– Не мога, страх ме е!

– Аха, значи на мен се присмиваше!

¹В предлаганото издание е използвано оригиналното арабско произношение на двете имена вместо европеизираното Шехерезада и Дуниязда – бел. прев.

Тя пак започнала да настоява, да настоява и накрая той отстъпил. Безсмислени били по-нататъшните разговори с нея. Отишъл при кладенеца до джамията – да се измие, пък като се върне, да ѝ каже тайната и да умре.

Този търговец си имал един петел с петдесет кокошки, имал си и куче. Дочул той как кучето по петела лае и го ругае:

– Ти се радваш, а нашият господар на смърт отива!

– Че защо? – запитал петелът.

Разказало му кучето какво е станало, и петелът рекъл:

– За бога, ама нашият стопанин не е с всичкия си! Ами че аз имам цели петдесет кокошки и успявам да се оправям с тях – тая ще зарадвам, онази ще накажа! А той само една жена си има и не знае как да ѝ надвие! Я да награби един къпинов ластар, да я затвори в стаята, че да бие, да я пребие – ще видиш как ще се откаже да разпитва за щяло и не щяло!

Търговецът отчупил няколко къпинови ластара, скрил ги в стаята и рекъл на жена си:

– Я ела вътре да ти го кажа, че да не ни види или чуе някой...

Влязла тя вътре, затворил той вратата зад гърба ѝ, че като заудрял – бил я, бил, докато ѝ прилошало и викнала:

– Разкайвам се, няма вече!

Зацелувала ръцете му, нозете му – разкаяла се. Излезли двамата навън. Зарадвали се събрали се, засмели се всички роднини и запазили тайната за всичко станало до гроб...

Дъщерята изслушала разказа на баща си и рекла:

– Трябва да отида!

Приготвил я той и отишъл при цар Шахриар. А през това време тя посъветвала малката си сестра:

– Когато отида при царя, ще пратя да те повикат. Щом видиш, че той вече се е насладил, кажи: „Сестро, разкажи ми нещо, което не знаем, че през нощта да не скучаем!“ Тогава аз ще започна да разказвам, пък дано, ако е пожелал Аллах, от това да ни дойде спасението!

Отвел я баща ѝ при царя, но когато той пожелал да остане сам с нея, тя се разплакала.

– Какво ти е? – запитал той.

– Господарю! – отговорила тя. – Имам сестричка, нека се сбогувам с нея!

Пратил царят да доведат сестрата. Дошла Дунязад, прегърнала сестра си, пък се свила при постелята. След като царят отнел девствеността на Шахразад, седнали да си поговорят.

– За бога, сестро! – рекла Дунязад. – Разкажи ми нещо, което не знаем, че през нощта да не скучаем!

– С удоволствие! – отговорила Шахразад. – Само ако позволи ученолюбивият цар...

Царят бил в лошо настроение. Но щом разбрал, че ще чуе някакъв разказ, той се зарадвал и разрешил.

И ПРЕЗ ПЪРВАТА НОЩ...

Шахразад зараказвала:

Приказка за търговеца и ифрита

Разправят, царю честити, че имало едно време един търговец. Той въртял голяма търговия из страната. Веднъж тръгнал нанякъде. Станало му горещо, седнал под едно дърво, бръкнал в торбата си, хапнал каквото си бил взел, изял и една фурма. Хвърлил костилката ѝ и ето ти – появил се огромен ифрит, в ръката му – меч. Пристъпил той към търговеца и му викнал:

– Ставай! Ще те убия, както ти уби сина ми!

– Как така да съм убил сина ти? – запитал търговецът.

– Когато ти изяде фурмата и хвърли костилката, тя се удари в гърдите на сина ми, погуби го и той умря намясто! – отговорил великанът.

– „Аз съм Аллах и аз съм, при който ще търсим помощ – възкликнал търговецът. – Няма мощ и сила освен у всевишния и велик Аллах!“¹ Ако съм го убил – то е било неволно, моля те, прости ми!

– Не, трябва да те убия! – настоял ифритът, проснал го на земята и вдигнал меча си да го посече.

Заплакал търговецът и заредил следните стихове:

Съдбата е в два дни – прекрасен и страшен.

Животът – в два реда: прозрачен и мътен.

Треци ураганът и мощен, и пращен,

но чути той само дърветата с тътен!

Виж също морето – там гонят се мъртви,

но бисери раждат дълбоко недрата!

Пък нека ръцете на времето вечно

иераят си с нас и ни гони съдбата!

Звездите безбройни блестят в небесата,

а слънцето вечно се гони с луната!

И суша, и влага се смесват в земята...

На камъка само остава следата!

– Я стига си говорил! – казал джинът. – За бога, ще те убия!

– Само че искам, великане, да знаеш – казал търговецът, – че имам дългове, жена, и деца... Пък и имот съм заложил... Пусни ме да си ида у дома, да дам на всеки каквото му се полага, пък после ще се върна! Дума ти давам – ще се върна, пък тогава прави с мен каквото щеш! Аллах ми е свидетел на думите!

Повярвал му джинът и го пуснал.

Направил си търговецът завещанието и така живял с близките си до края на годината. Тогава сгънал савана си под мишница, простил се с роднини и съседи и тръгнал на път, сподирен от плачове и вопли. Вървял, що вървял, стигнал до онова поле. И докато оплаквал съдбата си, към него се приближил един шейх, който водел със себе си завързана газела. Поздравил той търговеца и рекъл:

– Защо седиш сам на това място? Тук е свърталище на джинове!

Разказал му търговецът какво му се било случило. Зачудил се шейхът с газелата:

– За бога, братко, разкажът ти е удивителен. Ако с перо се запише и око го зърне – от всеки, който слово те цени, сълза той ще изтръгне! Няма да те оставя, докато не видя какво ще ти направи този ифрит!

Седнал той до него, заприказвал го. И ето че към тях се приближил втори шейх, който водел две черни хрътки. Поздравил ги той, запитал защо седят на това място, а те му разказали какво се било случило, от начало до край. Не бил той още седнал – и ето ти трети шейх, който водел шарено муле. Поздравил ги той, пък те и на него разказали какво било станало.

¹Текстове от Корана често присъстват в „Хиляда и една нощ“ и по възможност са оградени в кавички – бел. прев.

Изведнъж се вдигнал облак прах, извила се вихрушка и ето ти го онзи джин с оголен меч в ръката, очите му искри мятат. Той сграбчил търговеца и викнал:

– Ще те убия, както ти уби сина ми и покруси душата ми!

Заридал търговецът, заплакал. Запригласяли и тримата шейхове с плач, вопли и ридания. Изправил се първият шейх, стопанинът на газелата, целунал ръката на ифрита и рекъл:

– О, джин, ти, царска корона на джиновете! Ако ти разкажа какво ми се случи с тази газела, и ако ти решиш, че разказът ми е удивителен – ще ми дариш ли една трета от кръвта на този търговец?

– Да! – отговорил джинът. – Ако отсъдя, че разказът ти е удивителен – ще ти даря една трета от кръвта му!

И първият шейх заразказвал:

Приказка на първия шейх за газелата

– О, ифрит, тази газела е моя братовчедка, чичова ми дъщеря! Оженихме се, когато беше още малка, живяхме заедно трийсетина години, но не добих чедо от нея. Тогава си взех наложница и добих от нея мъжко чедо с лице като пълен месец, с прекрасни очи, извити вежди и стройна снага. Расна то, порасна полека-лека, а когато стана петнайсетгодишно, отвори ми се път да тръгна по търговия към някакъв град.

А моята братовчедка, тази газела, от малка се била научила как се правят магии. Омагьосала детето и го превърнала в теле, а майка му, наложницата – в крава и ги пратила при говедаря. След време аз се върнах и запитах за детето и майка му.

– Наложницата ти умря, пък синът ти избяга – не знам къде отиде! – отговори жена ми.

Страдах цяла година. Ето че дойде Курбан Байрамът. Изпратих аз говедаря да ми докара угоена крава – пък то да било наложницата ми, омагьосана от тази газела! Засуках ръкави, взех ножа и току да я заколя – тя замуча силно, заплака. Оставих я и заповядах на говедаря да свърши тази работа вместо мен. Закла я той, а по нея – само кожа и кости! Съжалих, че съм я заклал. Дадох му каквото бе останало от нея, и му рекох:

– Я ми докарай едно угоено теле!

А той да доведе омагьосаното теле! Че като ме видя онова ми ти теле – скъса връвта си,

отърка се о мен, замуча, заплака. Жално ми стана за него и казах:

– Я докарай някоя друга крава, пък го пусни!...

Но ето – нежно утрото изгряло и Шахразад тук приказката спряла...

– Какъв хубав, звучен, приятен и сладък разказ! – казала сестра ѝ.

– О, той не може да се сравни с онова, което ще разкажа утре, ако има живот и царят ми позволи! – отговорила тя.

А царят си рекъл: „За бога, няма да я убия – нека изслушам разказа докрая!“

Така прекарвали нощта прегърнати до сутринта, когато царят отишъл в тронната зала. Там се появил и везирът със саван под мишница. Цял ден царят съдил, повелявал, заpirал, забранявал, награждавал, но на везира не казал нищо за станалото, а щом разпуснал своя диван, се върнал в двореца си.

И ПРЕЗ ВТОРАТА НОЩ...

Дунязад заговорила на Шахразад:

– Сестро, хайде довърши разказа за търговеца и за джина!

И Шахразад продължила разказа на стопанина на газелата:

Докато ставаше всичко това, братовчедка ми, тази газела ме гледаше и ми нареждаше:

– Заколи това теле, виж колко е угоено!

– Виж какво стана с кравата! – възразих аз. – Заклах я, а останахме без нищо! Не искам да чужа да се коли това теле!

– В такъв благодатен ден трябва да заколиш именно него! – възкликна тя. – Не го ли заколиш, значи не си ми мъж!

Тежки думи изрече, не знаех какво се крие зад тях. Взех ножа в ръка, но пак сърце ми не даде да го заколя. Наредих на говедаря да го отведе.

На другия ден той дойде при мен и заговори: – Господарю, ще ти кажа нещо радостно! Имам добра вест!

– Кажи! – рекох аз.

– Търговец! Имам дъщеря. Като малка изучи от една стара жена изкуството на магията. Вчера заведох телето у дома. Погледна го дъще-

¹В ислямския свят женитбата между братовчеди, включително първи, се поощрява – бел. прев.

ря ми, покри лицето¹ си и заплака. После се засмя и рече: „Татко, май ми носиш късмет, щом вкарваш при мен чужди мъже!“ „Че къде са чуждите мъже!“, запитах аз. „Телето, което си довел, е синът на нашия господар, търговеца!, отговори тя. Бащината му съпруга е омагьосала и него, и майка му!“ Не дочаках дори да се съмне и дойдох при теб да ти разкажа.

Отидох с него в къщата му, замаян безкрайно от огромната радост и щастие, които ме бяха обзели. Дъщеря му ме поздрави и ми целуна ръка. После и телето се отърка о мен.

– Истина ли е, което си казала за това теле? – я запитах.

– Да, господарю! Това е твоят син, твоята покрусена душа!

– Слушай, моме! – рекох. – Спасиш ли го, дар да ти са от мен всички стада, които баща ти пасе, пък и имане отгоре!

– Господарю, ще приема дара ти, но при две условия: първо – да ме омъжиш за сина си! И, второ – да ми позволиш аз да омагьосам онази, която го е омагьосала, за да съм сигурна, че това не ще се повтори!

– Прави каквото щеш!

Тя взе паница, напълни я с вода, произнесе над нея някакви заклинания, напръска телето и каза:

– Ако Аллах те е създал теле – остани си такова, но ако си омагьосано – върни се в първия си образ, ако позволи всевишният Аллах!

Ето че то потръпна и стана човек.

Тогава аз, о, джин, го ожених за говедарската щерка. Тя пък омагьоса братовчедка ми, тази газела. Дойдох тук с нея, видях тези хора, те ми разказаха какво се е случило на този търговец. И аз седнах, за да видя какво ще стане. Това е разкажът ми!

– Това наистина е удивителен разказ! – казал джинът. – Дарявам ти една трета от кръвта му!

Тогава се изправил шейхът с двете хрътки и заговорил:

Приказка на втория шейх за двете хрътки

– Знай, господарю мой, цар на джиновете, че тези две кучета са моите двама братя, аз съм третият. Умря баща ни и ни остави три хиляди динара. Разделихме си ги поравно. Отворих дюкян. Те отпътуваха да въртят търговия дру-

гаде, цяла година ги нямаше и накрая се върнаха без нищо.

– Братя! – рекох им. – Нали ви казвах да не тръгвате!

– Братко! – заплакаха те. – Така ни било писано! Каква полза да ти обясняваме, щом вече нищо нямаме!

Заведох ги после в хамама, с богати дрехи ги облякох, нахраних ме се и казах:

– Братя, аз ще пресметна годишната си печалба от продавницата, ще я разделя между трима ни – само да не бутаме главницата!

Пресметнах печалбата си – бе три хиляди динара. Разделих я на три между трима ни и заживяхме заедно.

Един ден и двамата пожелаха отново да тръгнат на път, настояха и аз да тръгна с тях. Цяла година не се съгласявах, всеки въртеше търговията си в продавницата си. Пак ми предлагаша, аз пак отказвах. И така – шест години. Накрая се съгласих, но рекох:

– Братя, хайде да видим колко пари имаме!

Сметнахме – излязоха шест хиляди динара.

– Да заровим половината в земята! – предложих. – Ако ни се случи нещо – от полза ще бъдат! Нека всеки вземе по хиляда динара, пък да върти търговията си с тях.

– Умно си го намислил! – казаха те.

Разделих парите на две части, зарових трите хиляди динара, разделих останалите на всеки по хиляда. Пригответех стоки, наехме кораб, цял месец пътувахме и накрая пристигнахме в един град. Продадохме стоката си, за всеки похарчен динар спечелихме по десет. Вече се готвехме за връщане, когато срещнах на морския бряг неволница в огърпани дрехи. Целуна ми тя ръка и рече:

– Господарю, кажи, милостив ли си, че да те възнаградя със същото!

– Разбира се! – отговорих аз.

– Господарю! Вземи ме за жена, отведи ме в страната си! Аз ще ти даря себе си!

Сърцето ми страстно я възжела за нещо, което е благословено от великия и всемогъщ Аллах. Отведох я, облякох я, подредих ѝ хубава постеля на кораба и я приласках. Заобичах я силно и от сърце, денонощно не се отделях от нея, забравих за братята си. А пък те се притаиха. „Ще убием брат си – тогава всичките пари ще са наши!“, договорили се те. Съблезнил ги дяволът. Примъкнали се, докато съм спял при жена си, и ме хвърлили в морето. Но тя се събу-

¹Според ислямския обичай жената може да бъде с открито лице само пред баща, съпруг, синове и братя. Пред всички останали мъже е длъжна да покрива лицето си – бел. прев.

дила, потръпнала и се превърнала в жена ифрит. Тя ме понесе на гърба си и ме остави на един остров, а на сутринта ми каза:

– Аз съм твоята съпруга, носих те на гръб и те спасих от смърт. Сега вече знаеш, че съм жена джин.

Благодарих за онова, което бе направила за мен, разказах ѝ какво ми се бе случило с братята ми, тя ме изслуша и рече:

– Тази нощ ще полетя към тях, корабите им ще потопя, а тях ще погубя!

– За бога, не го прави! – помолих я аз. – Нали в една пословица е казано: „Стори благодеяние на злосторника – достатъчно е и злото, което той е сторил!“ Все пак братя са ми!

Тя ме взе на ръце, полетя и ме остави върху покрива на къщата ми. Отворих аз вратите, изкопах заравеното в земята и отворих продавницата. Върнах се у дома по мръкнало, а там – тези две кучета, вързани. Те скочиха, заплакаха, заумилкваха се. Разбрах всичко едва когато жена ми рече:

– Това са братята ти!

– Кой им е сторил това?

– Изпратих сестра си, тя им го стори! Ще се отърват чак след десет години!

И ето – след десет години дойдох с тях при балдъзата си – да ги отърве от този им образ.

– Това наистина е удивителна история! – възкликнал джинът. – Дарявам ти една трета от кръвта му и от наказанието му!

Пристъпил тогава третият шейх, стопанинът на мулето, и заговорил на джина:

Приказка на третия шейх за неговото муле

– О, султан и главатар на джиновете! Някога това муле беше жена ми! Случи се така, че цяла година ме нямаше у дома, бях все на път. Върнах се най-после посред нощ и що да видя – черен роб лежи до нея в постелята, двамата си бърбят, прегръщат се и се гъделичкат. Щом ме зърна, тя скочи, грабна стомна с вода, произнесе някакви думи над нея, напръска ме и рече:

– Излез от този образ и се превърни в куче! Тукати си превърнах в куче и тя ме изгони от къщата.

Излязох навън. Вървах, що вървах, стигнах пред една месарница. Месарят ме покани у дома си. Когато дъщеря му ме забеляза, тя закри лицето си от мен и рече:

– Значи мъж водиш и при мен го вкарваш!

– Че къде е този мъж? – запита месарят.

– Това куче е човек, омагьосан от жена! – каза тя. – Но аз мога да го отърва!

– За бога, дъще, спаси го!

Взе тя гърне с вода, произнесе някакви думи над нея, поръси ме и рече:

– Върни се от този образ в първоначалния си лик!

И отново станах човек. Целунах ѝ ръка и рекох:

– Искан ми се да омагьосаш жена ми така, както тя омагьоса мен!

Тя ми даде малко вода и рече:

– Щом я видиш заспала, поръси я с тази вода! Тя ще стане такава, каквато поискаш!

Заварих жена си заспала, поръсих я с водата и казах:

– Нека се обърнеш на муле!

И тя начаса се превърна в муле.

Обърнал се джинът към мулето и го запитал: – Това истина ли е?

И мулето кимнало с глава. Джинът се развълнувал и дарил на шейха останалата част от кръвта на търговеца...

Но ето – нежно утрото изгряло и Шахразад тук приказката спряла...

– А да знаете какво ще разкаже следващата нощ, ако царят ме остави жива! – каза тя.

„За бога, няма да я погубя, докато не изслушам и останалите ѝ приказки – те са удивителни!“ казал си царят.

Така прекарвали нощта прегърнати до сутринта.

И ПРЕЗ ТРЕТАТА НОЩ...
Шахразад продължила: